

Prk. Dora Bull.
Kirkeveien 49.
Oslo.

ER DE KLAR OVER
at vi når langt og får
folk i hele landet i tale?
HAR DE NOE PÅ HJERTET
så bruk våre annonsespalter
32 øre pr. mm.
Reservert plass etter avtale.

Løssalgpris 25 øre.

Nr. 10

Fredag 16. mars 1951

5. årg.

Da visste jeg, at nede i gården var Quisling skutt

Denne bilde av Quisling er det siste som ble tatt av ham.

Det er kokken på Akershus og to «smørgås» — som på denne måte søkte å gjøre seg «uødelig».

Vidkun Quisling's

siste brev

22/10 1945

Kjære

JEG vil så gjerne sende Dem noen avskjedsord og takke Dem og de andre for Ederes trofaste innsats gjennom alle disse årene. Jeg vet om de trengsler og vanskeligheter som mange nå må gjennomgå og kanskje også De, og det gjør meg vondt. Jeg kjenner jo så godt Deres redelige og gode vilje, og hvorledes De var fylt av en nidkjærhet for land og folk, og for å gjøre det gode.

De kjenner også meg og vet hvor høyt jeg elsket mitt folk, og hvor jeg har ofret alt for det. De vet også, at min handlemåte aldri er sprunget ut av andre beveggrunner enn dette å gagne mitt land og gjøre Guds vilje.

Og så er min inderlige og siste bønn til Dem, at De og de andre på beste måte vil ta seg av min elskede og trofaste hustru. Hun har vært en enestående livsledsager for meg, og storartet har hun også vært mot meg i denne siste tunge og vanskelige tid. Lov meg, at dere tar dere av henne. Alt hva dere gjør for henne, det gjør dere for meg.

Så farvel, og takk for alt, og vær vennlig å overbringe min hilsen og takk også til de andre De kjenner.

Deres hengivne

VIDKUN

„Wie dumm haben wir gehandelt“!

«Aldri har tvilsommere dommer vært avsaagt i mere storaktige former».

Av Hroar Hovden

II

en ansette franske professor i litteraturhistorie (ved Sorbonne).

Maurice Bardèche ga i 1943 ut en bok om etterkrigstidens «rettspleie». Boka heter: «Nuremberg ou La Terre Promise». I Buenos Aires er boka kommet i to tyske utgaver under titelen: «Nürnberg oder das gelobte Land». På norsk kunne vi vel best kalle den: «Nürnberg eller det forfjettede land».

Det forfjettede land, ja! Dermed siktes til det demokratiske paradis som skulle oppstå allerede her på jorden, når man bare fikk «dømt», hengt og sperret inne alle «nazister» — fra Hitler til gamle Olava. I dette jordiske Eden skulle menneskene trives og ha det godt, for det meste ha fellesferie, — og være fri fra nød, fri fra frykt og — ikke minst — fri fra «nazisme» og annen djevleskap.

Forvrøvlingen var en tid så total, at den brede demokratiske masse — også kalt «almenheten» — for fullt alvor sverget til de falske profeter som preket denne lære. Massetoakeskapen hadde høyseong.

Men også i denne fornedrelsens tid var det kvinner og menn som bevarte fatningen — både i vårt land og i andre. Professor Bardèche var en av dem. Han gir etterkrigsjussen og «folkedømmen» et dødbringende støt. Særlig er det — som tittelen forteller — Cirkus Nürnberg som får sin bekomst. Men da Nürnberg-juss bare er et stykke av den samme «juss» som vi kjenner fra flere land etter krigen, også fra vårt eget, har boka den største interesse for rett-tenkende og sannhetssøkende mennesker i alle land.

Det er å håpe at boka kan komme på norsk i sin helhet. Mens vi venter på det, skal jeg sitere noen linjer av innledningen (etter den tyske utgaven):

«Hele det moderne maskineriet (i Nürnberg) får oss til å tenke på rettsapparatet hos visse negerstammer. Den seirende konge setter seg på sin trone og lar trollmennene komme. I nærver av krigene, som sitter på huk omkring, blir den beseirede «likvidert».

Etter hvert går det opp for oss at hele Nürnbergprosessene bare

— Forts. side 8. —

JEG er blitt skremt opp av søvnen ved geværskudd. Salven ga gjenlyd i festningsmurene. Jeg for opp av sengen og så gjennom gittervinduet at det grydde av morgenen. Straks etter falt det enno noen enkelte skudd. Da visste jeg, at nede i gården var Quisling blitt skutt. Det var på Akershus den 23. oktober 1945.

Jeg satt dengang som krigsfange på festningen Akershus i Oslo. Der hadde man også satt inn Quisling like før begynnelsen av hans rettsak. Daglig hadde jeg møtt ham på hans spaserturer i den heslige, trange luftegården. En spesiell vaktpost ledsaget ham skritt for skritt. Alvorlig og fattet hadde han sett ut, men han hadde enno den raskgode og respektinn-
gytende holdningen, som jeg kjente fra før. No hadde kuler fra norske soldater endt det livet, han hadde viet sitt fedreland som offiser, som forsvarsminister og tilslutt som ministerpresident.

Det vil engang bli historieforskningens oppgave å undersøke hvilken rolle Quisling har spilt innenfor rammen av den store sammenheng gjennom den annen verdenskrig. De alliertes propaganda under krigen har stemplet Quisling som prototypen på en landsforræder, og har likestillet hans navn med begrepet «forræder». Fremdeles fører den politiske agitasjon hans navn i munnen og betegner dem som «Quislinger». Men den som i dag nevner Quislings navn — og det gjelder især de tyske —

— de skal ihvertfall vite, hvem han i virkeligheten var.

117767

tilbyggelighet. I Skandinavia var prestene på landet i en prestegård, som de som regel selv driver. Slik er Quisling helt fra ungdommen av. Siden han var i Østlandet, der han hadde bestått krigsskoleeksamen med innstilling . . .

Under den første verdenskrig var Quisling norsk militærattaché i det keiserlige Russland med sete i St. Petersburg. Allerede den gang hadde han vist stor sympati for Tyskland. Jeg har selv hørt ham fortelle meget interessant om sine inntrykk og opplevelser fra den tiden. Den gang har han også pekt på feil i det keiserlige rikets politiske og militære ledelse, som han anså som meget uheldige for ikke å si skjebnesvangre. Etter første verdenskrigen innla Quisling sammen med sin landsmann Fridtjof Narsen seg store fortjenester ved å føre hjem de tyske krigsfanger fra Russland.

Quisling er blitt bekjent som organisator og leder av «Nansenhjelpen» for det sultende Ukraina, som i Fridtjof Narsen hadde sin høye beskytter, mens Q. i årevis var betrodd ledelsen. Under stadig smitte- og livsfare har Quisling beveget seg i pestbefengte områder, som var skydd av alle andre. Og han mobiliserte hele verden, ikke minst Amerika til hjelp for ofrene for hungersnøden. Stadig oppholdt han seg blant de syke og døende. Ukrainerne kjente ham som sin velgjører og bar en liten Quislingstatuett som ble solgt offentlig som talisman til beskyttelse mot smitte. Denne amulet var vel det symbolske uttrykk for hvilken rolle han hadde spilt i Nansenhjelpen, hvor det norske folks trang til barmhjertighetsgjerninger fikk et så karakteristisk uttrykk. Nesten 10 år har Quisling tilbrakt i Russland. I Charchow fant han også sin hustru og livsledsagerinne, som den gang var sykesøster. Med samme oppofrelse som for sine nødlidende landsmenn har hun senere satt alt inn for den ektefellen, som hun i full sinnets overensstemmelse med, har følt seg bundet til ut over døden. Fru Quisling er en av de respektfulltgydende kvinner, som er gjort til enker ved den domsavgjørelse, men som i troskap holder fast ved sine menn — ut over retterstedet.

Det skal heller ikke glemmes

I bladet «Der Weg» som kommer ut på tysk i Buenos Aires har tyskeren Hannes Rein skrevet en meget interessant artikkel om Quisling. Under okkupasjonen oppholdt Rein seg i Norge — og i embetsmedfer omgittes han meget Quisling — og han har således de beste forutsetninger til å bedømme Quislings liv og virke. Da artikkelen er meget lang, har vi delt den opp — og offentliggjør i dag første del.

at Quisling for sine framraken-de fortjenester i Nansenhjelpen har mottatt diplom fra Folkekommissariatet for Sunnhetsvesenet i Sovjet-Unionen. I dette diplom fastslås, at hundretusen av ukrainere skylder ham sitt liv. En gjenpart av dette dokument hang i Røde Museum i Moskva, umiddelbart ved siden av Englands blokadebefaling undertegnet av Winston Churchill, som forhad sending av levnetsmidler til Russland, hvilket blir ansett som en medvirkende årsak til hungersnøden i Ukraina.

Opplevelsen av revolusjonen i Russland hadde gjort Quisling til en avgjort motstander av bolsjevismen, hvis fare for Europa han tidlig var oppmerksom på, og som han etter hjemkomsten advarende ga uttrykk for i sin bok «Russland og Vi». Denne boken vakte p. g. a. sin saklige framstilling stor oppmerksomhet. Den endte med en appell til alle nordiske folk om å slutte seg sammen i et «Nordisk Samband» for å kunne bevare og forsvare Aftenlandene mot bolsjevismen. Denne boken stilte Quisling i brennpunktet for norsk politikk, hvor de marxistiske partier den gang forberedte sin store oppmarsj. Også det sosialdemokratiske parti i Norge var utpreget rødt og de fleste av partiførerne hadde gjennomgått Moskvas skole. Etter at Quisling var blitt forsvarsminister i Bondepartiregjeringen krevet han full oppbygging av forsvaret gjennom oppstilling av pansertropper, dannelse av luftvåpen og en tilstrekkelig militærtjeneste. Dessuten forlangte han, at demarxistiske partier i Norge skulle forbyes med den begrunnelse at de drev landsforræderi. Skjønt den nedsatte undersøkelseskomite fastslo, at de beviser Quisling

— Fortsettes side 3 —

Mitt lille oppsett om den vid-bremmede hær med den store og rummelige pullen, har gitt gode resultater.

Jeg har allerede måttet tømme den én gang, og nå er den i ferd med å fylles igjen. Jeg er særdeles takknemlig overfor alle som så raskt og beredvil-lig etterkom min oppfordring om å sende oss sin ti-krone som kontingent for 1951.

Men ennå står det mange igjen på restanselisten. Og disse må vi også få med.

Vær med og yt din skjerv. Du gjør det i din egen interesse. Og du skaper arbeidsmuligheter for oss i Forbundets sentralledelse som vi gjerne skulle ha tatt oss av.

Vår innsats på opplysningsfronten koster dessverre mange penger. Men skal vi ikke gå i dvale må arbeidet holdes i gang. Nettopp nå er det meget om å gjøre at vi kan få ut en del viktige brosjyrer, og vi har også planlagt en reisevirksomhet ut over landet, som kan skape en mer intim kontakt mellom de stedlige interessentkretser og sentralledelsen.

Gjør ditt til at vi kan få så vidt rummelige forhold økonomisk at vi kan få gjennomført våre planer og utvidet våre aksjoner, uten at vi i altfor høy

Ny hjemme-fronthistorie

Hvorfor blir hjemmefrontens mord glemt i historiebøkene?

Om kvelden den 23. februar 1945 gikk hjemmefronten til mord på Bådvar Sprekhenhus i heimen hans på Båstø, Tretten.

Hendelsen ble av alle tenkende folk sett på som et rart og brutalt mord.

Nå før jul 1950, ble det gitt ut en bok «Gudbrandsdalen gjennom krigsåra». Mordet på Bådvar Sprekhenhus er ikke nevnt med et ord i denne historien, og en går ut fra at historiskskriveen personlig helst ser at en så mørk gjerning blir glemt, men et kulturfolk glømmer nok ikke slikt — uten at det blir fullt oppklart.

grat måtte spille den på a spe kullert oss fram til utveier.

Gross den arbeidsgleden som ligger deri at vi gjennom et om fattende tilsig fra meningsfeller følger at vi har en levende støtte fryggen.

Har du ennå ikke fylt ut din postanvisning på kontingenten for 1951, så gjør det godhetsfullt i denne stund. Oppsett det ikke. Og tro ikke at noe bidrag er for lite til ikke å bli tatt i mot med takk. Vi som arbeider med disse sakene gleder oss faktisk vel så meget over 10 kroners bidraget som over det på det ti-dobbelte. Det avgjørende for oss er sinnelaget som står bakom.

Vel —! «Hatten» står fremdeles framme. Sørg for at det snarest blir sjanset til en ny tønning!

Adressen er som vanlig: Forbundet, Kierschowsgt. 5, Oslo.

Forbundssekretæren

Shaw-cross

Sir Hartley Shawcross — den berømte eller karihende snarere beryktede aktor ved Nürnbergerdomstolen, mannen med de fantasifulle tiltalebeslutninger mot krigens tapende — har gjennom pressen uttrykt sin takknemlighet for at han er blitt ført opp blant kandidatene til Nobels fredspris. Han skjønner imidlertid ikke, sier han selv, at han kan sies å ha gjort seg fortjent til en slik ære som denne belønning.

Mannen har sikkert rett. Det må foreligge en misforståelse ett eller annet sted. Det er sikkert nok ikke fredsprisen som forslagsstilleren i virkeligheten har hatt i tankene. Det må være Nobels dikterpris han har ment.

For i så måte kan en godt medgi at Shawcross er av verdensformat.

«8. Mai»

Postgiro: 81827

Justusminister Gundersen ser så forskrekket ut, at det minst må være et gjenferd fra det hinsidige som titter inn gjennom vinduet. (Tegnet av Hammerlund i Dagbladet).

Der Zweck ist Schöpfer des ganzen Rechts.

OSKAR CHRISTIAN GUNDERSEN er ifølge norske leksika født i Oslo 1908, cand. jur. fra 1931. Han flyttet senere til Trondheim som praktiserende sakfører og bestyrer av Mot Dags stedlige filial. Da krigen kom hadde han avvirket sin sakførerforretning og tiltrådt en stilling i den kommunale administrasjon.

Gundersen fikk sin politiske skolering i Mot Dag, som han sluttet seg til i 1929. Han suget med begjer inn Erling Falks maktpolitiske teorier og utførte pliktskyldigst de pålegg organisasjonen ga ham, men nådde aldri opp i rekken av Mot Dags større politiske kanoner. Den unge mann la imidlertid for dagen en ikke ubetydelig evne til kjølig resonnement og en naturlig, aldri sviakende arroganse.

Under de temmelig kummerlige forhold organisasjonen virket, både poli-

tisk som isolert fra den politiske hovedskueplass og økonomisk som følge av en kronisk og ofte plagsom pengemangel, kom denne arroganse til blomstring fortrinnsvis på "nachespiel og i billigere bevertninger, men den fremtrådte ikke desto mindre som det mest karakteristiske drag ved personen. At den på et senere tidspunkt skulle komme til å prege betydningsfulle offentlige handlinger tenkte ingen på da. At en Ording, en Hegna, en Evang ville komme til å spille en rolle i kongeriket Norges offentlige liv, det var enhver som hadde litt politisk innsikt på det rene med. Men Gundersen? Nei. Han hørte ikke hjemme på samme plan. Hans irksomhet var foreløbig av mer stillferdig karakter. En kan bla gjennom de gamle Argangene av tidsskriftet Mot Dag uten å finne en artikkel fra hans penn.

Imidlertid inntraff i 1936 en begi-
— Fortsettes side 4 —

til dine motstandere. Da har du ikke lenger krav på å ha noen om helst egen mening om saker ting. Da er du ferdig. For godt.

«Kunne jeg bare få avisen i liket omslag», sier noen.

Herregud, bli nå ikke latterlige! Hva er det som kan fremme folk slik ned i støvne? Det å hevde sin rett har tid vært ansett som ærlig anns ferd. Mens det å se seg for urett har vært sett som noe foraktelig. Det er en ærlig sjelefred en kjøper seg å trekke i feighetens uniform.

Jeg har stått utenfor avis-sker og sett på folk. Øynene er hengt ved utstillingsnummeret av «8. Mai». Det vises en på dem at de gjerne hadde øst avisen. De tør bare ikke for kiosksamens skyld. I stegrafser de til seg av all den reite magasinlitteraturen som ersvømmer oss hver eneste dag.

La det nå bli en slutt på dette ret. Tegn øyeblikkelig ditt annement og regn deg selv et voksent, anstendig menneske. Få dine kjenninger til å se det samme. Fem tusen abonnenter vil åpne avisen re, nye muligheter. Til glede oss alle.

List dine betenkeligheter av! Vær med og bygg opp vår avis! Tegn deg som fast annent! Gjør det i dag!

H. G.

ikke til at noen er blitt sniklet av NS. At et NS-medlem kan ha begått en forbrytelse er intet med de legaliserte ord å gjøre som ble foretatt på NS-folk. De må ikke blanchertene, herr Lange. Åres er en æres bør, og selv om De lenger ta hatten av for ørn Sunde og Gulosten, så disse herrer all den almene som Deres samfunn kan vise. Dere har selv trukket innjen for den krigen Dere er — og De må sannelig ikke forundret om vi tidligere ble og frontkjempere — ber om samfunnet — vanskelig reie å holde takten i dans forstå rytmen. Vi er nok glad i landet vårt — fjel-skogen og ensomheten — i forakter folket. Det er et iøynefallende resultatet sen mot oss. Og så velger eineste naturlige løsnin-

nr. 85.

E. Gril Fasting, Valer i Solør

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Da visste jeg —

— Fortsatt fra side 1 —

framla beviste riktigheten av hans påstand, holdt den daværende norske regjering det hensiktsløst å forfølge saken videre. Dette førte til at Quisling gikk ut av regjeringen. Han dannet sitt eget parti som en nasjonal samlingsbevegelse under navnet Nasjonal Samling, med et nasjonalt, kristelig, bondebetont og antikomunistisk mål. Bevegelsens parlamentariske innflytelse var liten, den rådet ikke engang over en plass i Stortinget. I tidens løp vant Quisling stadig flere tilhengere og hadde især tilslutning fra bøndernes og studentenes rekke.

Ved utbruddet av den annen verdenskrig var betydningen av Norge for krigføringen opplagt, og begge parter traktet etter å hindre motparten i å dra nytte av Norge økonomisk og strategisk. I nødsfall måtte man trekke det inn i sitt eget maktområde. Det var øyeblikket da Quisling skulle tre inn i den store politikk.

Det er betegnende for den tyske tospaltethet i utenrikspolitikken, at de første tråder fra Tyskland til Quisling ikke ble spunnet fra Riket og dettes offisielle diplomatiske representan-

gen på spørsmålet. Vi velger fred for oss selv fra samfunnets side. De som bukket under i kampen roper sitt varsko, og de er oss kjærere enn alle Dere andre. — Når jeg retter dette svaret til Dem, herr Lange, er det fordi De er et svar verd. Selv om folkeforakten blant oss er stor kan vi da ennå velge oss ut enkelte mennesker som vi ser opp til og respekterer — like mye fra Deres leir som fra vår egen. De har i hvert fall gjort et ærlig forsøk på å se lengere og dypere enn den store, grå sau — Ola Nordmann. — Og selv om vi er bitre, er vi likevel ikke hatefulle. Det kan De i hvert fall trøste Dem med. Et aldri så lite håp har vi kanskje ennå — men det blir mindre for hver dag som går — og det er i hvert fall ikke Deres skyld.

ter, men fra politikere og parti-byråkratiet. Og dette faktum måtte i tiden som kom hemme hvert skritt Quisling tok. Etter Norges besettelse leiret seg da tungvekten av den tyske innflytelse på de offentlige statsfunksjonærer og nå opptrådte de forskjellige sivile og militære myndigheter som mer eller mindre autoriserte underhandlere overfor Quisling. Og mellom disse enkelte kretser med deres motstridende interesser og hensikter er da Quisling blitt revet hit og dit. Sikkert har disse tingene i siste omgng ikke hatt vesentlig innflytelse på forløpet av hendelse i Norge, som var avhengig av krigens utvikling. Men den som vil bedømme Quisling må kjenne disse forholdene og ta dem i betraktning, for de har sterkt mørklagt hans politikk og hans stilling i den norske offentlighet. Quisling var selv fullt klar over dette. Jeg har kort før krigens avslutning hørt bitre ord av hans munn om disse forholdene.

Den tyske ledelse hadde tatt med i beregningen den muligheten, at de allierte ville besette Norge og forberedte seg på å hindre dette. Så lenge Norge kunne og ville forholde seg nøytralt var det ingen grunn for Tyskland å gripe inn. Men i det øyeblikk det ble sikkert overbevist om at de allierte ville brenne seg Norge, måtte det med alle midler forsøke å forhindre det. Quisling hadde høsten 1939 besøkt Hitler for å bevege ham til å slutte fred med England. Allerede tidligere hadde han sendt Chamberlain, som han kjente personlig et langt telegram for å bevege ham til å innlede fredsforhandlinger. Det er sannsynlig, at ved dette besøket var det blitt tale om muligheten av en engelsk invasjon i Norge, så meget mer som Churchill senere i en offentlig tale i sine memoarer har innrømmet, at det allierte krigsråd hadde besluttet å besette Norge og hadde forberedt dette og dermed provosert den tyske motaksjon.

M. Ø.

Nordmørspostens Trykkeri